

The relation between attachment styles with Sensation seeking in high school students in the city of Isfahan

*Jelvani M¹, Abedi A², Aghaei Goshaghani A³

Abstract

Introduction: The created attachment style between mother and her child will play an important role in the child's cognitive, social and behavioral performance in the future. Therefore this study was conducted to find any existing relationship between attachment styles and intensity of sensation seeking in female high school students in Isfahan-Iran.

Methods: The research was a descriptive, causal-comparative study. The statistical population of the study was all high school female students of Isfahan in academic year 2010-11, 160 students were selected through multi-stage clustered random sampling (80 High Sensation seekers, 80 low Sensation seekers). The inclusion criteria of the study were having Sensation seeking and lack of major psychiatric disorders. The applied instruments in this study were Zakerman's fifth form of Sensation seeking scale (40 items) and the adult's attachment style questionnaire. The achieved data were analyzed through MANOVA using SPSS Statistics 21.

Results: The results of the study showed that there is a significant difference between two high and low sensation seeking groups ($p < 0.05$). The results of mono-variable tests proved the observed difference in MANOVA implies that there is a significant difference between the groups of high and low emotion seekers in safe attachment style scores while there was not a significant relationship between two other groups of attachment styles (anxious-avoidant and anxious-resistant) and intensity of sensation seeking ($p > 0.05$).

Conclusion: Sensations and emotions, as one of the important components in social interactions, can be influenced by attachment styles especially safe attachment from very early stages of life. Therefore through providing conditions to meet the children's attachment needs, regulation and fine modulation of their adulthood emotions will be achieved.

Keywords: attachment styles, Sensation seeking, high school students

Received: 25 November 2014

Accepted: 11 March 2015

1- MSc student in General psychology, Department of Education, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran. **(Corresponding Author).**

E-mail: mmojali@yahoo.com

2- Assistant professor of Psychology, Department of Psychology and Education of children with special needs, University of Isfahan, Isfahan, Iran.

3- Associate professor of Psychology, Department of Education, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

رابطه سبک‌های دلبستگی با هیجان خواهی در دختران دبیرستانی شهر اصفهان

*مرضیه جلوانی^۱، احمد عابدی^۲، اصغر آقایی جشوقانی^۳

چکیده

مقدمه: سبک دلبستگی ایجاد شده بین مادر و کودک نقش پررنگی در عملکرد شناختی، اجتماعی و رفتاری کودک در آینده دارد. لذا پژوهش حاضر با هدف مقایسه سبک‌های دلبستگی با هیجان خواهی در دختران دبیرستانی شهر اصفهان صورت پذیرفت. **روش:** نوع مطالعه حاضر، توصیفی از نوع علی - مقایسه‌ای (پس رویدادی) بوده است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان دختر مقطع دبیرستان شهر اصفهان در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹ بود که ۱۶۰ نفر از این دانش‌آموزان به روش خوشه‌ای تصادفی چندمرحله‌ای انتخاب شدند (۸۰ نفر هیجان خواه بالا و ۸۰ نفر هیجان خواه پایین). معیار ورود به پژوهش داشتن هیجان خواهی و نداشتن اختلال روان‌شناختی حاد بود. ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش فرم پنجم مقیاس هیجان خواهی و پرسشنامه سبک‌های دلبستگی بزرگسالان بود. داده‌های به دست آمده با روش آماری تحلیل واریانس چند متغیره توسط نسخه ۲۰ نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: نتایج تحلیل نشان داد که بین دو گروه با هیجان خواهی بالا و پایین از نظر نمرات سبک دلبستگی تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($p < 0.05$). انجام آزمون‌های تک متغیره نشان داد که تفاوت معنادار به دست آمده در آنالیز MANOVA مربوط به تفاوت دو گروه در زمینه سبک دلبستگی ایمن می‌باشد و این در حالی است که در سبک‌های دلبستگی مضطرب - اجتنابی و مضطرب - مقاوم تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد ($p > 0.05$).

نتیجه‌گیری: هیجان به عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم در برخوردهای اجتماعی می‌تواند تحت تأثیر سبک دلبستگی بخصوص دلبستگی ایمن قرار بگیرد، بنابراین با ایجاد شرایطی که تأمین کننده نیازهای دلبستگی کودکان باشد می‌توان به تنظیم هیجانات بزرگسالی آنان کمک نمود.

کلیدواژه‌ها: سبک‌های دلبستگی، هیجان خواهی، دختران دبیرستانی.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۹/۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۱۲/۲۰

۱- کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران. (نویسنده مسؤول)

پست الکترونیکی: mjelvani56@gmail.com

۲- استادیار، گروه روان‌شناسی و آموزش کودکان با نیازهای خاص. دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان، اصفهان.

۳- دانشیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران.

مقدمه

بی تردید، تجربیات اولیه کودک بر ابعاد گسترده زندگی آتی وی تأثیرگذارند. چنین تجربیاتی در همه‌ی کودکان یکسان نبوده و منجر به شکل‌گیری ابعاد گوناگون شناختی، رفتاری و شخصیتی در فرد خواهد شد. تجربیات اولیه گاه موجب پدیدایی آسیب‌های روانی و یا جسمانی در طی تحول از کودکی تا بزرگسالی می‌شوند (۱). رابطه مادر و کودک رابطه دو موجودی است که به‌طور شگرفی زندگی‌شان به هم پیوند خورده است؛ ارتباطی چنین نزدیک که به‌طور غریبی می‌تواند منشأ دو تأثیر کاملاً متضاد بر شکل‌گیری شخصیت انسان باشد، از یک‌سو می‌تواند کودک را به انسانی کامل، رشد یافته و بهنجار تبدیل و از سوی دیگر در صورت تخریب این ارتباط، قابلیت تبدیل به انواع اختلال‌های روانی و به دنبال آن انواع رنج‌های روانی برای خود و دیگران را دارد (۲).

Bowlby از فرایندهایی سخن می‌گوید که طی آن یک پیوند عاطفی در روابط مادر و نوزاد شکل می‌گیرد و نوزاد از لحاظ عاطفی به والدین خود دلبستگی پیدا می‌کند (۳). دلبستگی در لغت به حالت و کیفیت دل بستن، محبت و عشق گفته می‌شود. انتظارات کودک درباره‌ی حساسیت، در دسترس بودن و پاسخ‌گو بودن مراقب اولیه، منجر به شکل‌گیری تفاوت‌هایی در نوع دلبستگی نوزاد به مراقب می‌گردد و به‌واسطه همین سه عامل به‌تدریج الگوهایی درباره خود و دیگران را در ذهن درون سازی می‌کند و تفاوت‌های فردی در زمینه این الگوها و دلبستگی منجر به شکل‌گیری سه سبک دلبستگی ایمن، دلبستگی ناایمن اجتنابی و سبک دلبستگی ناایمن دوسوگرا می‌شود. سبک دلبستگی ایمن شامل اکثریت کودکانی می‌شود که در این حالت مراقب، پایگاهی امن جهت کاوش در محیط است و کودک در غیاب مراقب اضطراب جدایی ندارد. والدین این کودکان به‌طور کلی در دسترس، پاسخ‌گو و نسبت به نیازهای کودک حساس می‌باشند. سبک دلبستگی ناایمن اجتنابی اقلیت قابل‌توجهی از کودکان را در بر می‌گیرد، این گروه کمترین تعاملات فیزیکی و صمیمی را با مراقبان‌شان دارند و بعد از جدایی از مراقب بی تفاوتند و در تجدید دیدار از او اجتناب می‌کنند. والدین این کودکان اغلب طرد کننده، گوشه‌گیر و

درون‌گرا هستند. سبک دلبستگی ناایمن دوسوگرا In secure ambivalent، عدم پاسخ‌گویی به‌موقع و گاهی پاسخ‌گویی بی‌جا، شک و تردید نسبت به مراقب را در کودک به وجود می‌آورد و در آینده از وی شخصیتی هیستریایی می‌سازد که از صمیمیت فرار می‌کند، دمدمی‌مزاج بوده و در عین وابستگی به دیگران، سعی در دوری جستن از پیوند نزدیک با آن‌ها دارند (۴). بر اساس تحقیقات انجام‌گرفته می‌توان ابراز نمود که سلامت جسمی و روانی مادر تأمین‌کننده سلامت کودک در بعد جسمی و روانی است (۵۶،۷،۸) و حتی می‌توان ادعا کرد که نابسامانی عاطفی مادر بیشتر از پریشانی‌های عاطفی پدر موجب اختلال در رفتار فرزندان می‌شود (۹). Hunter و Maunder در تحقیقی نشان دادند که بین دلبستگی ناایمن و بیماری‌های جسمی و شبه جسمی ارتباط وجود دارد (۱۰). دلبستگی ناایمن با اضطراب و استرس، ابراز نامنظم و بی‌ثبات هیجانات بیرونی و رفتارهای جستجوی کمک بیش‌ازحد همبستگی دارد. از آنجاکه توانایی‌ها و هیجانات مراقبت‌کننده اصلی بر رشد و تحول کودک بسیار چشم‌گیرتر می‌باشد، بر این اساس وقتی عوامل مؤثر بر دلبستگی کودک در نظر گرفته می‌شود، هیجان‌ها، مهارت‌ها و دانسته‌های مادر در این زمینه بالارزش جلوه می‌کند (۱۱). گاهی هیجان‌ها در افراد مختلف به‌عنوان هیجان‌خواهی قلمداد می‌شود. Zuckerman هیجان‌خواهی را به این صورت تعریف می‌کند، هیجان‌طلبی صفتی است که ویژگی آن جستجوی هیجان‌ها و تجارب متفاوت پیچیده و اقدام به خطرهای جسمانی و اجتماعی به خاطر خود این‌گونه اعمال می‌باشد (۱۲). از آنجاکه درجه هیجان‌خواهی در افراد بسیار متفاوت است، بنابراین به نظر می‌رسد که نظام شناختی و هیجانی هر فرد ریشه در تجربیات کودکی وی داشته باشد. از طرفی توانایی‌ها و هیجان‌های مادر در کنترل خود و محیط بسیار بیشتر و فراوان‌تر از توانایی‌های نوزاد است، تأثیر هیجان‌های مراقبت‌کننده اصلی بر رشد و تحول کودک بسیار چشم‌گیرتر بوده و سبب شکل‌گیری انواع مختلف هیجان در نزد کودک شده و باعث می‌شود کودک در آینده مدل‌های مختلف هیجانی و رفتاری را از خود بروز دهد (۱۳). یافته‌های تجربی حاکی از آن هستند که دلبستگی ایمن به چهره دلبستگی در دو

دلبستگی با هیجان‌خواهی در میان دختران دبیرستانی نگارش شده است.

روش مطالعه

نوع مطالعه حاضر، توصیفی از نوع علی - مقایسه‌ای (پس رویدادی) بوده است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر مقطع دبیرستان شهر اصفهان می‌باشد که در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹ مشغول به تحصیل بوده‌اند. شیوه نمونه‌گیری در این پژوهش بدین صورت بود که به روش نمونه-گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای، از میان نواحی شش‌گانه آموزش و پرورش اصفهان، نواحی ۳ و ۴ به تصادف انتخاب شدند. در مرحله دوم از هر ناحیه پنج دبیرستان دولتی و غیردولتی دخترانه به‌طور تصادفی انتخاب گردیدند (جمعاً ۲ ناحیه و ۱۰ دبیرستان) و در مرحله سوم ۴۹۰ پرسشنامه هیجان‌خواهی Zuckerman و پرسشنامه سبک‌های دلبستگی بزرگسالان در میان دانش‌آموزان دختر پایه‌های اول، دوم و سوم این مدارس توزیع شد. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها هیجان‌خواهی Zuckerman، پس از کنار گذاشتن پرسشنامه‌های فاقد ارزش (پرسشنامه‌هایی که به شکل ناکامل تکمیل شده و یا مخدوش بودند) فرایند نمره‌گذاری انجام شد و از میان ۱۶۰ دانش‌آموزی که در پرسشنامه هیجان‌خواهی Zuckerman به عنوان هیجان‌خواه بالا و پایین تشخیص داده شده بودند، تعداد ۸۰ نفر دانش‌آموز (۴۰ نفر هیجان‌خواهی بالا و ۴۰ نفر هیجان‌خواهی پایین) به شیوه تصادفی انتخاب و از آنان جهت شرکت در پژوهش دعوت به عمل آمد. پس از حضور این افراد، جهت سنجش سبک‌های دلبستگی آنان، پرسشنامه سبک‌های دلبستگی اجرا گردید. در این پژوهش، به منظور جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه ۱۵ سؤالی Hazan و Shaver و پرسشنامه هیجان‌خواهی Zuckerman استفاده گردید. پرسشنامه ۱۵ سؤالی Hazan و Shaver جهت ارزیابی دلبستگی بزرگسالان مورداستفاده قرار می‌گیرد که آزمودنی‌ها پاسخ خود را بر روی یک ابزار ۵ نقطه‌ای لیکرت از صفر (هرگز) تا ۴ (تقریباً همیشه) مشخص می‌نمایند. ۵ سؤال پرسشنامه مربوط به دلبستگی ایمن، ۵ سؤال مربوط به دلبستگی نایمن مضطرب-اجتنابی و ۵ سؤال مربوط به دلبستگی نایمن

سال اول زندگی باقابلیت معاشرت بالا با دیگر بزرگسالان و ارتباط با همسالان با تنظیم مؤثر هیجانات مرتبط است (۱۴). از نظر رفتاری، فرد هیجان‌خواه برخلاف فرد برون‌گرا علاقه‌مند به جستجوی تجربه جدید است و به دنبال کارهای مخاطره‌آمیز بوده و فعالیت‌های جدید و غیرمعمول را می‌طلبد و از یکنواختی و فعالیت‌های عادی زود خسته می‌شود (۱۵). نتایج مطالعه Himelstein و Thorne نیز نشان داد که بین هیجان‌خواهی و میزان تمایلات ریسک‌پذیری و تمایل به خطر کردن در دانش‌آموزان ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود دارد (۱۶). Roberti معتقد است برحسب ویژگی‌های رشدی میزان خطرپذیری و هیجان‌خواهی در سنین نوجوانی بیشتر از سایر دوران است (۱۵). تحقیقات Flores و Aronson (۱۷) و Memmot (۱۸) نیز نشان داد که بین اعتیاد به مواد مخدر در دوران نوجوانی و بزرگسالی و سبک‌های دلبستگی نایمن در دوران کودکی رابطه وجود دارد. Stanojevi و همکاران طی پژوهشی دریافتند که بین پرخاشگری و هیجان‌خواهی بالا ارتباط بسیار نزدیک برقرار است، به‌علاوه در این مطالعه مشخص شد که بین هیجان‌خواهی بالا و پرخاشگری با دلبستگی ایمن ارتباط منفی و بین دلبستگی نایمن با هیجان‌خواهی بالا و پرخاشگری ارتباط قوی مثبتی برقرار است (۱۹).

از آنجایی که تأثیرات متقابل کودک و دنیای اطراف از همان ابتدای تولد آغاز می‌شود، لذا رویدادهای اولیه زندگی را می‌توان بسیار حائز اهمیت تلقی نمود. اگر رابطه کودک با مراقبین اولیه به‌گونه‌ای باشد که نتواند نیازهای کودک را تأمین کند، کودک طرح‌واره‌های ناکارآمدی را در ذهن خود شکل می‌دهد که در آینده وی را به‌سوی آسیب روانی سوق می‌دهد که پیامد آن چیزی جز اختلالات خلقی، رفتاری و هیجانی نیست بنابراین با توجه به اهمیت نقش مادر در تحول عاطفی و هیجانی کودک، می‌توان انتظار داشت که ویژگی‌های هیجانی افراد تا حد زیادی متأثر از روابط مادر-کودک در دوران طفولیت باشد. تحقیقات زیادی مؤید این نکته هستند که ویژگی‌های رفتاری و هیجانی مادران بر ویژگی‌های جسمی و روانی کودکان مؤثرند ولی هیچ مطالعه‌ای در مقایسه سبک‌های هیجان‌خواهی در دختران دبیرستانی وجود ندارد. لذا این مقاله با هدف مقایسه سبک‌های

مضطرب- مقاوم می باشد. پس از نمره گذاری، خرده مقیاسی که در آن آزمودنی نمره بالاتری کسب کرده بود به عنوان سبک دلبستگی فرد در نظر گرفته می شود. Hazan و Shaver روایی ملاکی و محتوایی را خوب و روایی سازه آن را در حد بسیار مطلوب گزارش کرده اند (۲۰). همچنین رحیمیان در پژوهش خود روایی این پرسشنامه را در حد مطلوب گزارش نموده است. Hazan و Shaver پایایی پرسشنامه را با استفاده از بازآزمایی ۰/۸۱ و با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آوردند. کولینوریف نیز در پژوهشی با ۹۰ نفر نمونه، با استفاده از آلفای کرونباخ پایایی بالایی را در مورد این ابزار به دست آورد؛ وی با استفاده از آلفای کرونباخ پایایی کل پرسشنامه را ۰/۷۵ به دست آورده که پایایی مطلوبی است. از طرفی وی با استفاده از همین روش، پایایی سبک دلبستگی ایمن، نایمن اجتنابی و نایمن دو سوگرا را به ترتیب ۰/۷۱، ۰/۸۱ و ۰/۸۳ گزارش نموده است. به علاوه اعتبار محتوایی و صوری آن توسط چند تن از متخصصان روانشناسی (اساتید دانشگاه اصفهان) مورد تأیید قرار گرفته است (۲۱). فرم پنجم مقیاس هیجان خواهی Zuckerman در سال ۱۹۷۸ تهیه گردیده است. این مقیاس برای ارزشیابی عوامل هیجان خواهی تهیه و خود از چهار مؤلفه یا عامل فرعی هیجان خواهی شامل ماجراجویی، تجربه طلبی، گریز از بازاری و ملال پذیری تشکیل شده است. فرم پنجم هیجان خواهی Zuckerman دارای ۴۰ ماده دوجزئی بوده که هریک از خرده مقیاس های چهارگانه شامل ۱۰ ماده آزمون می باشند. ماده های این مقیاس از سؤال دوجزئی تشکیل شده که اجزاء هر ماده آزمون با دو جزء "الف" و "ب" از هم مجزا و مشخص می شوند، به طوری که آزمودنی ها می توانند به یک جزء از هر ماده آزمون پاسخ دهند.

جدول شماره ۱: میانگین و انحراف معیار سبک های دلبستگی در دو گروه

گروه	شاخص های آماری	میانگین	انحراف معیار
ایمن	هیجان خواهی بالا	۱۰/۹۶	۴/۱۸
	هیجان خواهی پایین	۱۲/۲۰	۳/۵۴
مضطرب - مقاوم	هیجان خواهی بالا	۱۰/۰۴	۳/۹۶
	هیجان خواهی پایین	۹/۲۸	۳/۶۰
مضطرب - اجتنابی	هیجان خواهی بالا	۸/۷۴	۳/۰۶
	هیجان خواهی پایین	۸/۸۶	۴/۱۴

نمره های خام آزمودنی ها در هر یک از عوامل چهارگانه مقیاس در هر عامل از صفر تا ده است که بر اساس کلید نمره گذاری تعیین می شوند و سپس با مراجعه به جدول تبدیل نمره گذاری، نمرات آزمودنی ها ارزش واقعی خود را به دست می آورند. قابلیت اعتبار درونی فرم پنجم هیجان خواهی توسط Zuckerman در نمونه های آمریکایی و انگلیسی محاسبه شده است که در مردان و زنان به ترتیب ۰/۸۳ و ۰/۸۶ محاسبه گردید (۲۲). خالوئی ضریب همبستگی پیرسون را در روش بازآزمایی به فاصله دو هفته برای گروه مردان ۰/۷۸ و برای گروه زنان ۰/۸۰ و برای گروه مردان و زنان ۰/۷۹ ذکر کرده است (۲۳) که این امر نشان از اعتبار نسبتاً بالای این مقیاس دارد. در این مطالعه پژوهشگر پس از دعوت واحدهای مورد پژوهش در جلسه توجیهی و شرح فرایند چگونگی انجام کار رضایت نامه کتبی از آن ها اخذ و مقرر گردید که پس از انجام پژوهش، دوره ای برای شرکت کنندگان درباره هیجان و روش های تنظیم آن توسط پژوهشگران ترتیب داده شود. جهت تجزیه و تحلیل داده ها تحت نسخه ۲۰ نرم افزار SPSS از میانگین، انحراف معیار و برای مقایسه سبک های دلبستگی (ایمن، مضطرب-مقاوم و مضطرب-اجتنابی) بین دو گروه هیجان خواه بالا و هیجان خواه پایین از تحلیل واریانس چند متغیری استفاده شد.

یافته ها

در این مطالعه نمونه های پژوهش دارای سنین ۱۵ تا ۱۷ سال بودند. بدین صورت که ۳۹ درصد ۱۵ ساله، ۳۱ درصد ۱۶ ساله و ۳۰ درصد نیز ۱۷ ساله بودند. میانگین و انحراف معیار نمره سبک های دلبستگی در دو گروه هیجان خواه بالا و هیجان خواه پایین را به تفکیک در جدول (۱) نشان داده شده است.

همان طور که نتایج جدول نشان می دهد میانگین سبک های دلبستگی در دو گروه با هیجان خواهی بالا و هیجان خواهی پایین تفاوت فراوانی را با هم نشان می دهند. میانگین نمره گروه هیجان خواهی بالا در سبک دلبستگی ایمن بالاتر ولی در دو سبک دلبستگی مضطرب - اجتنابی و مضطرب - مقاوم پایین تر از میانگین نمره گروه هیجان خواهی پایین می باشد. پس از به بررسی نرمال بودن توزیع نمرات در هر سه متغیر و یکسان بودن ماتریکس واریانس ها از آزمون پارامتریک واریانس چند متغیری استفاده گردید که نتایج نشان داد که میانگین نمره سبک های دلبستگی (ایمن، مضطرب-مقاوم و

مضطرب-اجتنابی) در دو گروه هیجان خواهی بالا و پایین تفاوت معنی دار وجود دارد ($P < 0.05$). لذا جهت بررسی معنی داری یکایک متغیرها، پژوهشگر پس از بررسی برابری واریانس گروه ها از تحلیل تک متغیری استفاده نمود که نتایج بیانگر آن بود که از سه متغیر سبک دلبستگی ایمن، مضطرب-اجتنابی و مضطرب-مقاوم فقط در متغیر سبک دلبستگی ایمن بین دو گروه تفاوت معنی داری وجود دارد و در متغیرهای سبک دلبستگی اجتنابی و دو سوگرا تفاوت معنی داری بین گروه ها مشاهده نگردید (جدول ۲).

جدول شماره ۲: نتایج تحلیل واریانس دو گروه هیجان خواهی بالا و پایین

شاخص های آماری	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری	مجزور اتا	توان آماری
سبک های دلبستگی ایمن	۱/۴۴	۱	۱/۴۴	۰/۰۹	۰/۰۲	۰/۲۹	۰/۹۸
مضطرب-اجتنابی	۱۴/۴۴	۱	۱۴/۴۴	۱	۰/۳	۰/۰۱	۰/۸۷
مضطرب-مقاوم	۰/۳۶	۱	۰/۳۶	۰/۰۲	۰/۸	۰/۰۰	۰/۸۳

بحث

نتایج مطالعه نشان داد که بین سبک دلبستگی ایمن در دانش آموزان با هیجان خواهی بالا و پایین تفاوت معنی داری وجود داشت درحالی که تفاوتی بین سبک دلبستگی اجتنابی و سبک دلبستگی مضطرب-مقاوم در دانش آموزان با هیجان خواهی بالا و پایین مشاهده نشد. یافته های مطالعه حاضر مبنی بر تفاوت بین سبک دلبستگی ایمن در بین دانش آموزان دختر دبیرستانی با هیجان خواهی بالا و پایین با مطالعات Stanojevi و همکاران (۱۹)، Burek (۲۴) و Bartholomew (۲۵) همخوانی دارد. در تبیین چرایی فرضیه تفاوت دو گروه با هیجان خواهی بالا و پایین در سبک دلبستگی ایمن، یافته های تحقیقی نشان داده اند که سبک های دلبستگی، به عنوان یک عامل تحولی در گرایش های شخصیتی و شکل گیری شخصیت تعیین کننده مهمی هستند. چنانچه Carlson و Sroufe اهمیت کنش سازمانی سیستم دلبستگی را در یکپارچه کردن مؤلفه های عاطفی، انگیزشی، شناختی و رفتاری مورد تأکید قرار دادند (۲۶). اعتمادی که کودک در سال های اولیه بر اساس ارتباط ایمن والد-کودک به

دست می آورد، می تواند تضمین کننده اعتماد به نفس و سلامت هیجانی او در آینده باشد. کودکی که از ارتباط عاطفی و صمیمانه با پاسخگویی مناسب از طرف والد خود برخوردار است، می تواند به راحتی هیجانات خود را ابراز نموده و به میزان کمتری دچار مشکلات هیجانی، عاطفی و اجتماعی شود.

همچنین نتایج پژوهش نشان داده بود که تفاوت معنی داری بین سبک دلبستگی اجتنابی در دو گروه دانش آموزان دختر دبیرستانی با هیجان خواهی بالا و پایین وجود ندارد. این یافته ها تا حدی با نتیجه پژوهش Ledonx و همکاران (۲۷)، Sable (۱۳) و احمدی (۲۸) مغایرت دارد. بر اساس یافته های Ledonx و همکاران در زنان بین هیجان منفی نسبت به خود و سبک دلبستگی ناایمن ارتباطی وجود دارد (۲۷). یافته های تجربی حاکی از آن می باشد که ایجاد دلبستگی ایمن به چهره دلبستگی در ۲ سال اول زندگی با قابلیت معاشرت بالا با دیگر بزرگسالان، ارتباط با همسالان و با تنظیم مؤثرتر هیجانات مرتبط است (۱۳). همان طور که در پژوهش احمدی نیز نشان داده شده است، کیفیت دلبستگی با کسب مهارت های اجتماعی،

روابط با هم نوعان و نوع مقابله با تنیدگی در کودکان پیش دبستانی رابطه معنی دار است (۲۸). در تبیین چرایی این مغایرت می توان این گونه بیان کرد که سبک دلبستگی به تنهایی نمی تواند تعیین کننده ویژگی هیجان خواهی در افراد باشد و ثابت شده است که ژن خاصی به نام بی دی ان اف ممکن است در میزان خصیصه هیجان خواهی مؤثر باشد. این ژن می تواند تأثیر به سزایی بر تکثیر و تفکیک انتقال دهنده های عصبی داشته باشد. همچنین گزارش شده است که این ژن بر سیستم دوپامینرژیک و سروتونرژیک تأثیرگذار است و علاوه بر این نتایج بیانگر آن بود که بین سیستم پاداش دهی دوپامین و میزان هیجان خواهی ارتباط مثبت و معنی دار وجود دارد که می تواند با ژن دی ار دی مرتبط باشد (۲۹).

همچنین یافته ها نشان دادند که تفاوت معنی داری در سبک دلبستگی مضطرب- مقاوم در دو گروه دانش آموز دختر دبیرستانی با هیجان خواهی بالا و پایین وجود ندارد. تحقیقات فراوانی دال بر این نکته وجود دارند که هیجان خواهی بالا و سبک دلبستگی ناایمن هر کدام به تنهایی می توانند پیش بینی کننده نسبتاً خوبی برای ابتلاء به مسائل روان شناختی و مشکلات اجتماعی، سوء مصرف مواد و غیره باشد؛ اما این به آن معنی نیست که دلبستگی ناایمن به طور قطع با هیجان خواهی بالا ارتباط معنی داری داشته باشد. پژوهشی Fossati و همکارانش نشان داد که از مهم ترین مؤلفه های مشترک در افراد مبتلا به مشکلات شخصیتی در اختلال شخصیت مرزی هیجان خواهی بیش از اندازه، تکانش گری و خشونت است (۳۰). خصیصه هیجان خواهی از عوامل زیربنایی اختلال شخصیت هستریائی نیز می باشد. مطالعات Himelstein و Thorne نشان داد که بین میزان هیجان خواهی و میزان تمایلات ریسک پذیری و تمایل به خطر کردن در دانش آموزان ارتباط مثبت و معنی داری وجود دارد (۱۶). مطالعات زیادی مؤید آن هستند که هیجان خواهی بالا با بسیاری از بدکاری های رفتاری ارتباط مثبت داشته است (۱۹).

در تبیین چرایی عدم تفاوت بین دو گروه با هیجان خواهی بالا و پایین در سبک دلبستگی مضطرب- مقاوم ذکر این نکته

لازم است که پژوهش حاضر صرفاً در مورد دختران دبیرستانی انجام پذیرفته است. با استناد به پژوهش های انجام گرفته مشخص شد که بین زنان و مردان از نظر سبک دلبستگی ناایمن تفاوت وجود دارد. به این صورت که زنان بهتر از مردان قادر به تشکیل مجدد روابط دلبستگی و بهبود آن هستند. به عقیده پژوهشگر از آن جا که نمونه مورد بررسی در این تحقیق را فقط دانش آموزان دختر دبیرستانی تشکیل می دادند، می توان احتمال داد که در صورت اجرای این پژوهش بر روی گروه مردان نتایج متفاوتی حاصل شود. همچنین بررسی های دقیق تر بر روی گروه های سنی مختلف نیز می تواند به هرچه روشن تر شدن این مسئله کمک کند.

نتیجه گیری نهایی

همان گونه که ذکر گردید، فقط در متغیر سبک دلبستگی ایمن بین دو گروه دارای هیجان خواهی بالا و پایین تفاوت معنی داری وجود دارد. لذا به نظر لازم می رسد که در فرایند هیجان خواهی دانش آموزان می بایست به سبک های دلبستگی آنان نیز توجه کافی گردد که در این راستا به نظر می رسد آگاهی دادن به مادران در خصوص فرایند دلبستگی در کودکی که می تواند نقش بسیار پراهمیتی در فرایندهای ارتباطی، هیجانی، عاطفی و شناختی کودکان در آینده را داشته باشد از اهمیت ویژه ای برخوردار است. انجام مطالعه حاضر در گروه دختران با حجم نمونه کوچک، انتخاب نمونه ها فقط از یک شهرستان و در نهایت علی - مقایسه ای بودن روش پژوهش، نتیجه گیری قطعی در مورد یافته ها و همچنین تعمیم پذیری نتایج را با اشکال مواجه می سازد. لذا پیشنهاد می گردد پژوهش دیگری در گروه مردان و در رده های مختلف سنی انجام گیرد.

تشکر و قدردانی

از مسئولین ادارات آموزش و پرورش نواحی سه و چهار اصفهان و همچنین آموزشگاه های مجری که در طول این پژوهش همکاری کاملی را داشته اند و نیز از کلیه دانش آموزانی که در این مطالعه شرکت نموده اند نهایت تشکر و قدردانی می گردد.

منابع

- 1- Bakermans-Kranenburg MJ1, van IJzendoorn MH, Juffer F. Less is more: meta-analyses of sensitivity and attachment interventions in early childhood. *Psychol Bull.* 2003 Mar; 129(2):195-215.
- 2- Khanjani Z. Transition from child hood to adolescence and attachment Pathology. Tabriz. Forozesh Publication. 2005. (In Persian).
- 3- Bowlby J. Attachment and loss, vol.1: attachment. New York.1969. Basic books.
- 4- Hosseini S H. To investigate the relationship between cognitive and attachment styles in university students of Shahid Beheshti. Thesis MS in clinical psychology. Shahid Beheshti University. 2004. (In Persian).
- 5- Brown A M L, Whiteside SP. Relation among parental rearing behaviors, attachment style, and worry in anxious children. *J Anxiety Disord.* 2008; 22(2):263-272.
- 6- Pellegrino M. Maternal Anxiety, Orienting, And the Emergence of Child Anxiety among Young children with and without developmental Delay. *Journal of Child and Adolescent psychiatry.*2006; 16 (20): 333- 350.
- 7- LoundhL G. Perfectionism and Acceptance. *Journal of Rational Emotive & Cognitive – Behavior therapy.*2004; 22 (4): 251-265.
- 8- Wissman MM. Depressed mothers coming to primary care: Maternal reports of problem with their children. *Journal of Affective Disorders.* 2004; 78 (2): 93-100.
- 9- Ahadi H. BaniJamali P. Developmental Psychology. Nashr and Boniad Publishing. 1995. (In Persian).
- 10- Maunder R G, Hunter J. Attachment and psychosomatic medicine: Developmental contributions to stress and disease. *Psychosom Med.* 2001 Jul-Aug; 63(4):556-67.
- 11- Yohanaei Z. Attachment; Patterns directions given by the mothers and children attached securely attached children insecure. Thesis MS in Psychology. Shahid Beheshti Univercity. 2006. (In Persian).
- 12- Rio J. Motivation and Emotion. Translated by Mohamadi, Yahya. Ravan Nashr. Tehran. 2007. (In Persian).
- 13- Sable P. Attachment, etiology and adult psychotherapy. *Attachment & Human development* 2004 Mar; 6(1):3-19.
- 14- Richters J, Waters E. Attachment and socialization: The Positive side of social influence. In Lewis M, Feinman S (Eds), *Social influences and Socialization in infancy.* New York: Plenum Press. 1991. 185- 213.
- 15- Roberti J. A review of behavioral and biological correlates of sensation seeking. *Journal of Research in personality,* 2004; 38(3): 256-279.
- 16- Himelstein Ph, Thorne SB. Relationship between the sensation seeking scale and a biographical inventory designed to predict risk- taking behavior original research article. *Journal of Personality and individual Difference.*1985; 6(1): 121-122.

- 17- Flores Philip J. Addiction as an Attachment Disorder. Health and Medical Compete. Jason Aronson. 2004.
- 18- Memmot J. Addiction as an Attachment Disorder. Bulletin of the Menninger Clinic. 2007; 7(3): 271-270.
- 19- Stanojevi TS, Vidanovic S, Andelkovic V. Attachment, Aggression and Sensation Seeking in Adolescence. Annual of Social Work. 2010; 17(1): 71-92.
- 20- Hazan C, Shaver P. Romantic love conceptualized as attachment process. J Pers Soc Psychol. 1987 Mar; 52(3):511-24.
- 21- Rahimian BA. The Relationship between job satisfaction, job orientation and involvement, working with different adult attachment styles in a public hospital nurses in Isfahan. Iraninan Psychiatry and Clinical Psychology. 2004; 13(2): 148-157. (In Persian).
- 22- Zuckerman M. Sensation seeking. Beyond the optimal-level of arousal. Hillsdale, N.J: L. Erlbaum Associates 1979.
- 23- Khaloei Gh. relationship between sensation seeking and marital satisfaction in Arak City families. Isfahan; Dissertation MS in general psychology. Isfahan university.2002. (In Persian).
- 24- Burek L. Developmental psychology (from conception to child hood). Vol: 1. Translated by Mohamadi SY. Arasbaran publication. Tehran. 2007. (In Persian).
- 25- Bartholomew K. & Shaver P R. Measure of attachment: Do they converge? In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), Attachment theory and close relationships (pp. 25-45). New York: Guilford Press. (1998).
- 26- Carlson E, Sroufe LA. The contribution of attachment theory to developmental psychopathology. In D. Cicchetti & D. Cohen (Eds.), Developmental processes and psychopathology: Vol: 1. Theoretical perspectives and methodological approaches (pp. 581-617). New York: Cambridge University Press. (1995).
- 27- Ledonx T, Winterowd C, Richardson T, Clark D. Relationship of negative self-schemas and attachment stayles with appearance shemas. Journal of Body image.2010; 7 (3): 213-217.
- 28- Ahmadi SH. The Relationship between the childes quality of life – a mother and coping whith social development in preschool children. Dissertation MS in general psychology. Tehran university.2000. (In Persian).
- 29- Campella BC. Dreberb A, Apicellad C L, Eisenberg D T A, Grayf P B, Littlely A C, Garciah J R, Zamoreh R, Lumh IK. Testoster one exposure, dopaminergic reward and sensation seeking in young men. Journal of Physiology and Behavior. 2010; 99(4): 451-456.
- 30- Fossati A, Barrat E, Borroni S, Villa D, Grazioli, Maffei C. Impulsivity, aggressiveness and DSM- IV personality disorders. Psychiatry Research. 2005; 149 (1-3): 156-167.